

Motion till riksdagen 2011/12:Sf308

av Börje Vestlund m.fl. (S)

Arbetskraftsinvandrares rättigheter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Migrationsverket ett tydligt uppdrag att följa upp beslut om arbetskraftsinvandring vad gäller löner och anställningsvillkor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av sanktionsmöjligheter mot de arbetsgivare som inte följer de anställningsvillkor som de grundar sin ansökan om arbetskraftsinvandring på.

Motivering

Sedan den 15 december 2008 har Sverige regler för arbetskraftsinvandring som innebär att det är lättare för arbetsgivare att rekrytera arbetskraft från tredje land. Det är arbetsgivarens bedömning av om det finns ett behov av att rekrytera utländsk arbetskraft som ska vara utgångspunkt när ärenden om uppehålls- och arbetstillstånd handläggs.

Det råder ingen tvekan om att Sverige såväl i det korta som i det långa perspektivet är i behov av arbetskraftsinvandring. Redan idag slår vissa branscher larm om att det saknas kompetent personal att rekrytera. För att Sverige ska fortsätta att vara konkurrenskraftigt är det ingen tvekan om att vi måste ligga i framkant och attrahera kvalificerad arbetskraft. För det krävs ett bra och öppet system som gör det möjligt för människor att bo, resa och arbeta över landgränserna.

Samtidigt måste vi vara medvetna om de avigsidor som lätt uppstår när arbetskraft flyttar sig mellan länder och mellan ekonomier. Risken för att oseriösa arbetsgivare utnyttjar systemet och människor är överhängande. Just detta varnade också fackföreningsrörelsen och åtskilliga experter för redan när förslaget till nya regler utreddes. Risken för att skrupelfria arbetsgivare ser en

Fel! Okänt namn på

chans att tjäna pengar på att människor är beredda att arbeta med sämre arbetsförhållanden och lägre löner än vad som är rimligt enligt svenska kollektivavtal var överhängande. Hotell- och restaurangfacket slog larm om detta redan under hösten 2010.

Under våren 2011 granskade Hotell- och restaurangfacket (HRF) 54 arbetsplatser som alla ansökt och fått beviljat att anställa migrerad arbetskraft. Av de 54 restauranger som HRF besökt och som Migrationsverket beviljat arbetstillstånd var nästan ingen prickfri. Ett eller flera allvarliga lag- eller avtalsbrott hittades hos 33 av de 54.

Av de ärenden som HRF valde att driva till förhandling handlade närmare 80 procent om lönedumpning och bristfälliga anställningsbevis och lönespecifikationer. Utan ett anställningsbevis är det svårt att i en eventuell tvist bevisa att man ens har en anställning. Det gör dessa människor enormt utsatta.

Vi betvivlar inte regeringens intentioner att få till stånd en bra lagstiftning och ett hållbart system. Vi vet också att regeringen ser att förändringar måste till och att systemet behöver skruvas i. Ett bevis för det är att Miljöpartiet och regeringen, när de i mars 2011 presenterade sin överenskommelse om migrationspolitiken, slog fast att missbruk av regelverket ska stävjas. När utredningen om cirkulär migration presenterades ett par veckor senare återfanns dock inte ett enda skarpt förslag i riktning att skärpa regelverket och rädda de människor som utnyttjas.

Ett perspektiv som gör dagens system oacceptabelt är det rent mänskliga. Hotell- och restaurangfacket vittnar om att de möter människor som arbetar 12–14 timmar om dagen, 7 dagar i veckan, inte sällan med en månadslön på 2 000–3 000 kronor. Många av dem har tvingats betala en avgift till arbetsgivaren för att överhuvudtaget få ett erbjudande om arbete. Eftersom de inte har pengarna står de i skuld till sin arbetsgivare.

Arbetstillståndet som ger dem rätt att överhuvudtaget vistas i Sverige är knutet till en enskild arbetsgivare. Protesterar de eller vänder sig till facket blir de uppsagda – och förlorar därmed sin rätt att vistas i Sverige. Det gör att ytterst få vänder sig till facket. Och ännu färre ber facket att driva deras ärenden. Det regelverk som Sverige införde 2008 gör att arbetsgivaren i princip är den som avgör om de får stanna eller inte. Våldigt få protesterar därför mot taskiga arbetsvillkor och utebliven lön.

Ett välkänt exempel är den skandal som skedde med lingonplockarna från Thailand år 2009. Det rullades upp en bild där människor hade fått offra både hus och hem för att under några veckor jobba i Sverige. Det visade sig att med den modell man valt med bemanningsföretag som skulle förmedla arbetskraften hade inte bemanningsföretagen skött sina åtaganden. Resultatet så här långt är att den statliga lönegarantin skulle gälla men problemen kvarstår att det är många människor som kommit till vårt land och lurats till anställningar och anställningsvillkor som sedan inte överensstämmer med den verklighet som de sedan hamnar i.

Ett annat perspektiv är att detta snedvrider konkurrensen. När oseriösa arbetsgivare utnyttjar människors utsatta situation till att sänka deras löner och försämra deras arbetsvillkor skapar de sig också en konkurrensfördel gentemot sina konkurrenter. Den krögare som driver sin verksamhet med mycket

Fel! Okänt namn på

lågavlönad personal, som struntar i att betala försäkringar och i många fall också skatter, konkurrerar inte med schysta villkor. I sin förlängning kan det riskera att leda till att fler näringsidkare tar efter deras exempel. Det är inte rimligt att regeringen stilla kan betitta en sådan utveckling utan att agera.

Regeringen har ansvar för att täppa till de luckor som idag gör det möjligt för arbetsgivare att utnyttja de som arbetskraftsinvandrat. Vi föreslår därför snabba förändringar i gällande system och i lagstiftningen:

- ? Migrationsverket är den myndighet som godkänner arbetstillstånden. Men ingen myndighet har i uppdrag att följa upp att besluten efterlevs. Migrationsverket måste ges en tydligare och mer aktiv roll. Som systemet fungerar idag brister regeringen i sin myndighetsutövning och myndigheten i sin kontroll. Migrationsverket måste ha ett tydligt uppdrag att inte bara fatta beslut utan också att följa upp de beslut det fattar. Missbruk av systemet måste vara kopplat till tydliga sanktionsmöjligheter mot företagen som bryter mot regelverket.
- ? Det anställningsavtal som arbetsgivaren lämnar in som underlag för ansökan hos Migrationsverket måste vara bindande. Idag sker ansökan på ett avtal medan den som blir anställd oftast får ett annat avtal med andra villkor och lönenivåer.
- ? Konsulat och ambassader i de aktuella länderna bör få ett särskilt informationsansvar gentemot den arbetssökande, i samband med utfärdande av arbetstillstånd.

Stockholm den 3 oktober 2011

Börje Vestlund (S)

Anders Ygeman (S)

Teres Lindberg (S)

Katarina Köhler (S)

Arhe Hamednaca (S)

Veronica Palm (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)